

CHUO CHA BIBLIA MOROGORO
CHUO CHA BIBLIA MOROGORO

**Marko 10:45 kama lenzi
ya Injili ya Marko**

Huduma ya kweli inahusu nini?

- Marko 10:35-45
- lenzi ya pembe-pana: jinsi sehemu hii inavyolingana na picha ya Marko ya Yesu
- lenzi ya kawaida: kupata picha ya sehemu hii
- lenzi ya kukuza: ikilenga v 45

Kuweka eneo

- 8:27–9:10 katikati ya Marko
  - hapo , mkazo ni Yesu ni nani
  - baada ya hapo, mkazo ni juu ya kile Yesu alikuja kufanya
- 8:32 katika safari ya mwisho ya kwenda Yerusalemu
  - sehemu ni 8:22–10:52
  - 'iliyotengenezwa' kwa uponyaji wa vipofu wawili 8:22-26; 10:46-52

Kuweka eneo

- utabiri tatu wa mateso na kifo cha Yesu 8:31; 9:31; 10:33-34
- kila utabiri ukifuatiwa na kutokuelewana kwa wanafunzi...
  - 8:32 Petro anamkemea Yesu
- ... na kufundisha juu ya uanafunzi wa Yesu
  - 8:34-38 kuchukua msalaba

Kuzingatia 10:35-45

- utabiri wa mateso na kifo cha Yesu mst 33-34
- ukuu wa kweli mst 35-45
  - majibu yasiyo sahihi v 37
  - ufuasi mst 38-40
  - majibu potofu zaidi! v 41
  - ufuasi wa kweli mst 42-45
- picha ya ufuasi: Bartimayo 10:46-52
  - huhama kutoka kukaa ' kando ya njia' mst 46 hadi kufuata ' njia ' mst 52

Kilele ni 10:45

Kwa maana hata Mwana wa Adamu hakuja kutumikiwa, bali kutumika, na kutoa nafsi yake iwe fidia ya wengi.

Kilele ni 10:45

Kwa maana hata **Mwana wa Adamu** hakuja kutumikiwa, bali kutumika, na kutoa nafsi yake iwe fidia ya wengi.

- 2:10 Lakini mpate kujua ya kuwa **Mwana wa Adamu** anayo amri duniani ya kusamehe dhambi.
- Danieli 7:13-14 BHN - Nilipokuwa nikitazama katika njozi za usiku, nikaona **mmoja kama mwanadamu** akija na mawingu ya mbinguni. Naye akafika kwa Mzee wa Siku na kuletwa mbele yake. Naye akapewa mamlaka na utukufu na ufalme, ili watu wa kabila zote, mataifa na lugha wamtumikie. Utawala wake ni mamlaka ya milele ambayo hayatapita, na ufalme wake ni ule ambao hautaangamizwa milele.

Kilele ni 10:45

Kwa maana hata Mwana wa Adamu **hakuja kutumikiwa** , bali kutumika, na kutoa nafsi yake iwe fidia ya wengi.

- Yakobo na Yohana wanatarajia utawala, nguvu na mamlaka—hivyo mst 37
  - linganisha mst 36 na 51
- 'sivyo ilivyo kwako' v 43

Kilele ni 10:45

Kwa maana hata Mwana wa Adamu hakuja kutumikiwa, **bali kutumika**, na kutoa nafsi yake iwe fidia ya wengi.

- Yesu ni kama mhudumu: 'kutumikia'
- aliye mkuu ni yule anayetumikia mst 44
- Isaya 52:13–53:12

Isaya 53:10-12

10 Lakini ilikuwa mapenzi ya BWANA kumponda kwa maumivu. Utakapofanya maisha yake kuwa dhabihu kwa dhambi , atawaona wazao wake, naye ataongeza siku zake; kupitia yeye mapenzi ya BWANA yatafanikiwa. 11 Katika taabu yake ataona nuru; atapata kuridhika kwa ujuzi wake. Mwenye haki, mtumishi wangu, atawafanya wengi kuwa waadilifu, naye atayachukua maovu yao. 12 Kwa hiyo nitamgawia sehemu pamoja na wakuu, naye atagawanya nyara pamoja na walio hodari; kwa sababu alimwaga nafsi yake hata kufa, akahesabiwa pamoja na wacosaji; lakini aliichukua dhambi ya wengi, na kuwaombea wacosaji.

Isaya 53:10-12

10 Lakini ilikuwa mapenzi ya BWANA kumponda kwa maumivu. Utakapofanya maisha yake kuwa dhabihu kwa dhambi , atawaona wazao wake, naye ataongeza siku zake; kupitia yeye mapenzi ya BWANA yatafanikiwa. 11 Katika taabu yake ataona nuru; atapata kuridhika kwa ujuzi wake. Mwenye haki, mtumishi wangu, atawafanya wengi kuwa waadilifu, naye atayachukua maovu yao. 12 Kwa hiyo nitamgawia sehemu pamoja na wakuu, naye atagawanya nyara pamoja na walio hodari; kwa sababu alimwaga nafsi yake hata kufa, akahesabiwa pamoja na wacosaji; lakini aliichukua dhambi ya wengi, na kuwaombea wacosaji.

Isaya 53:10-12

10 Lakini ilikuwa mapenzi ya BWANA kumponda kwa maumivu. Utakapofanya maisha yake kuwa dhabihu kwa dhambi , atawaona wazao wake, naye ataongeza siku zake; kupitia yeye mapenzi ya BWANA yatafanikiwa. 11 Katika taabu yake ataona nuru; atapata kuridhika kwa ujuzi wake. Mwenye haki, mtumishi wangu, atawafanya wengi kuwa waadilifu, naye atayachukua maovu yao. 12 Kwa hiyo nitamgawia sehemu pamoja na wakuu, naye atagawanya nyara pamoja na walio hodari; kwa sababu alimwaga nafsi yake hata kufa, aka hesabiwa pamoja na wakosaji; lakini alizichukua dhambi za watu wengi , na kuwaombea wakosaji.

Kilele ni 10:45

Kwa maana hata Mwana wa Adamu hakuja kutumikiwa, **bali kutumika** , na kutoa nafsi yake iwe fidia ya wengi.

- Yesu kama mhudumu: 'kutumikia'
- aliye mkuu ni yule anayetumikia mst 44
- Isaya 52:13–53:12
- Swali la Yesu mst 38; cf. 14:36

“

Wanafunzi wa Yesu hawaamui kukubali au kukataa magumu kwa msingi wa thawabu zinazokuja kutoka kwao. Wanakubali kuteseka kwa msingi tu kwamba ni njia ya Yesu.

James Edwards

Kilele ni 10:45

Kwa maana hata Mwana wa Adamu hakuja kutumikiwa, bali kutumika, **na kutoa nafsi yake** iwe fidia ya wengi.

- Yesu anatumikia kwa kutoa maisha yake mst 32
- Yesu ni **mfalme** katika kufa kwake msalabani
  - na hapo swali la Yakobo na Yohana linajibiwa
  - 15:27 Pamoja naye waliwasulubisha wanyang'anyi wawili, **mmoja upande wake wa kulia na mwingine upande wake wa kushoto.**

Kilele ni 10:45

Kwa maana hata Mwana wa Adamu hakuja kutumikiwa, bali kutumika, na kutoa nafsi yake **iwe fidia ya wengi**.

- fidia
  - wafungwa wa vita
  - watumwa
  - bei ya ukombozi
- kwa wengi
  - mwangwi wa Isaya 53:12 'alichukua dhambi ya wengi'

CHUO CHA BIBLIA MOROGORO
CHUO CHA BIBLIA MOROGORO

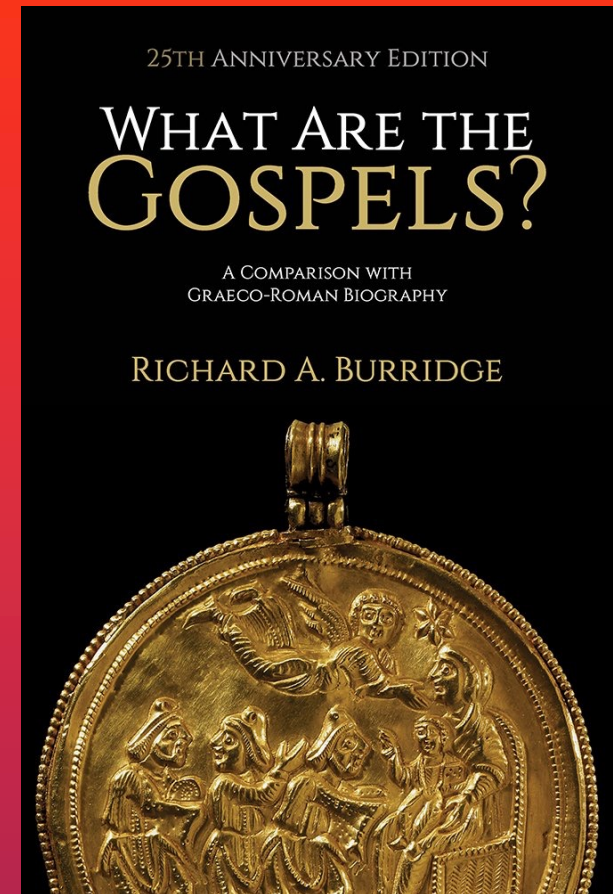
Muhtasari wa Mathayo

Tunakokwenda

- Tathmini: Aina za Injili na watazamaji
- Muundo: Jinsi Mathayo amepangwa
- Agano la Kale katika Mathayo
- Mathayo na watu wa Kiyahudi

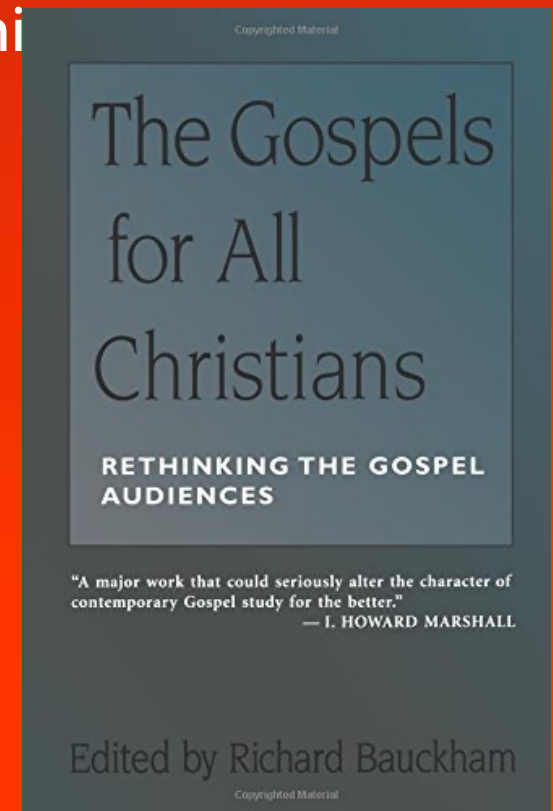
Aina ya injili na watazamaji

- Aina ya Injili
  - Richard Burridge: Injili kama wasifu wa kale
  - Injili ni vitabu vinavyomhusu Yesu

Aina za Injili na hadhira

- Watazamaji wa injili
  - kujenga upya 'Jumuiya za Injili'
  - Richard Bauckham: Injili zilizoandikwa kwa ajili ya hadhira kubwa katika bonde la Mediterani
    - utegemezi wa fasihi kati ya Injili
    - makanisa ya awali kama sehemu ya mtandao wenye mawasiliano ya mara kwa mara
    - migogoro na tofauti kati ya waumini ndani ya jumuiya na kati ya jumuiya

Muundo: jinsi Mathayo amepangwa

- Mwanzo na mwisho
  - 1:1 "Kitabu cha **mwanzo** wa Yesu Kristo, mwana wa Daudi, mwana wa Ibrahimu."
  - nasaba 1:2-17
    - 3×14 vizazi = 6×7
    - Emmanuel = Mungu yu pamoja nasi 1:23
  - 28:20 Mimi nipo pamoja nanyi siku zote, hata ukamilifu wa dahari.

Muundo: jinsi Mathayo amepangwa

- Mabadiliko muhimu yaliyowekwa alama na 'kutoka wakati huo na kuendelea' apo tote 4:17; 16:21
  - Matayarisho 1:1–4:16
  - Maisha na huduma ya Yesu katika Galilaya 4:17–16:20
    - Utambuzi wa Petro wa utambulisho wa Masihi wa Yesu 16:16 (cf. Marko)
  - kutoka Galilaya hadi msalaba na ufufuo na mwisho wa enzi 16:21–28:20
    - angalia pia 26:16 'Tangu wakati huo na kuendelea (apo tote) [Yuda] alianza kutafuta nafasi ya kumsaliti [Yesu].'

Muundo: jinsi Mathayo amepangwa

- vitalu vitano vya kufundishia
  - 'Yesu alipomaliza...'
7:28; 11:1; 13:53; 19:1; 26:1
  - 5–7 'mahubiri ya mlimani'
- 'manifesto' ya ufalme wa mbinguni
  - 10 hotuba ya utume
  - 13 mifano
  - 18 maisha katika jumuiya ya wafuasi wa Yesu
  - 24–25 anguko la Yerusalemu na hukumu ijayo
- B. W. Bacon (1918): Yesu kama Musa mpya
- vitalu vitano vya mafundisho kama Pentateuki

Agano la Kale katika Mathayo

- Richard Hays 'anasoma nyuma'
- tafsiri ya mfano

“

'... muunganiko kati ya matukio mawili au watu kwa namna ambayo la kwanza linaashiria si yenyewe tu bali pia la pili, huku la pili likihusisha au kutimiza la kwanza.'

Erich Auerbach

Agano la Kale katika Mathayo

- Richard Hays 'anasoma nyuma'
  - tafsiri ya mfano
    - jifunze jinsi ya kusoma Agano la Kale kwa kusoma kinyumenyume kutoka katika Injili
    - jifunze jinsi ya kusoma Injili kwa kusoma mbele kutoka AK
  - metalepsis: kuona nukuu fupi za Maandiko kama mialiko ya kusoma kifungu kizima katika Agano la Kale au muundo mzima katika Agano la Kale.
    - CH Dodd, Kulingana na Maandiko

Mathayo kama 'Biblia iliyofafanuliwa'

- Marko 2:17//Mt 9:12-13

Lakini [Yesu] aliposikia hayo akasema, Wenye afya hawahitaji tabibu, bali walio hawawezi.

Nendeni mkajifunze maana ya maneno haya, Nataka rehema, wala si dhabihu;

Kwa maana sikuja kuwaita wenye haki, bali wenye dhambi.”

Mathayo 9:12-13

Yesu aliposikia hayo akawaambia, Wenye afya hawahitaji tabibu, bali walio hawawezi;

Sikuja kuwaita wenye haki, bali wenye dhambi.” Marko 2:17

Mathayo kama 'Biblia iliyofafanuliwa'

- Marko 2:17//Mathayo 9:12-13— Hosea 6:6
- Marko 2:25-28//Mathayo 12:4-8

[Daudi] aliingia katika nyumba ya Mungu na akala mikate ya Uwepo, ambayo haikuwa halali kwake wala na wenzake kuila, ila kwa makuhani tu. Au hamjasoma katika torati kwamba siku ya sabato makuhani ndani ya hekalu huvunja sabato, lakini hawana hatia? Nawaambia, aliye mkuu kuliko hekalu yuko hapa. **Lakini kama mngejua maana ya maneno haya, Nataka rehema, wala si dhabihu, msingaliwahukumu wasio na hatia.** Kwa maana Mwana wa Adamu ndiye bwana wa sabato.”
Mathayo 12:4-8

[Daudi] aliingia katika nyumba ya Mungu, wakati Abiathari alipokuwa kuhani mkuu, akala mikate ya Wonyesho, ambayo hairuhusiwi kula mtu ye yote ila makuhani; naye akawapa wenzake.”

Kisha akawaambia, “Sabato ilifanyika kwa ajili ya wanadamu, si wanadamu kwa ajili ya sabato; vivyo hivyo Mwana wa Adamu ni Bwana hata wa sabato. Marko 2:25-28

[Daudi] aliingia katika nyumba ya Mungu na akala mikate ya Uwepo, ambayo haikuwa halali kwake wala na wenzake kuila, ila kwa makuhani tu. Au hamjasoma katika torati kwamba siku ya sabato makuhani ndani ya hekalu huvunja sabato, lakini hawana hatia? **Nawaambia, aliye mkuu kuliko hekalu yuko hapa. Lakini kama mngejua maana ya maneno haya, Nataka rehema, wala si dhabihu, msingaliwahukumu wasio na hatia.** Kwa maana Mwana wa Adamu ndiye bwana wa sabato.”
Mathayo 12:4-8

[Daudi] aliingia katika nyumba ya Mungu, wakati Abiathari alipokuwa kuhani mkuu, akala mikate ya Wonyesho, ambayo hairuhusiwi kula mtu ye yote ila makuhani; naye akawapa wenzake.”

Kisha akawaambia, “Sabato ilifanyika kwa ajili ya wanadamu, si wanadamu kwa ajili ya sabato; vivyo hivyo Mwana wa Adamu ni Bwana hata wa sabato. Marko 2:25-28

Mathayo kama 'Biblia iliyofafanuliwa'

- Marko 2:17//Mathayo 9:12-13— Hosea 6:6
- Marko 2:25-28//Mathayo 12:4-8— Hosea 6:6
- Mat 21:3-6//Marko 11:3-6 — Zekaria 9:9

“Mtu akiwaambia neno lo lote, semeni tu, Bwana anawahitaji. Naye atawatuma mara moja.” **Hili lilifanyika ili lile neno lililonenwa na nabii litimie, akisema, Mwambieni binti Sayuni, Tazama, mfalme wako anakuja kwako, mnyenyekevu, amepanda punda, na mwana-punda, mtoto wa punda. Wanafunzi wakaenda wakafanya kama Yesu alivyowaagiza;**

Mathayo 21:3-6

“Mtu akiwaambia, Mbona mnafanya hivi? semeni hivi, ‘Bwana anamhitaji na atamrudisha hapa mara moja.’”

Wakaondoka, wakamkuta mwana-punda amefungwa karibu na mlango, nje ya barabara. walipokuwa wakimfungua, baadhi ya watu waliokuwa wamesimama pale wakawaambia, Mnafanya nini kumfungua mwana-punda?

Wakawaambia yale Yesu aliyosema; nao wakawaruhusu kuichukua.

Marko 11:3-6

Mathayo kama 'Biblia iliyofafanuliwa'

- Marko 2:17//Mathayo 9:12-13— Hosea 6:6
- Marko 2:25-28//Mathayo 12:4-8— Hosea 6:6
- Mathayo 21:3-6//Marko 11:3-6 — Zekaria 9:9
- Mathayo 24:15//Marko 13:14a — 'mahali patakatifu', Danieli

“Basi, hapo mtakapoona
mahali patakatifu pa
patakatifu, kama ilivyonenwa
na nabii Danieli, asomaye na
afahamu;
Mathayo 24:15

“Lakini mtakapoona kafara ya
uharibifu imesimamishwa
mahali pasipostahili (msomaji
na afahamu)
Marko 13:14a

“ Basi, mtakapoona mahali patakatifu pa patakatifu , kama ilivyonenwa na nabii Danieli , msomaji na afahamu;
Mathayo 24:15

“Lakini mtakapoona kafara ya uharibifu imesimamishwa mahali pasipostahili (msomaji na afahamu)
Marko 13:14a

Yesu kama 'Emanueli' = 'Mungu pamoja nasi'

- Hayo yote yalitukia ili lile neno lililonenwa na Bwana kwa kinywa cha nabii litimie: Tazama, bikira atachukua mimba, naye atazaa mtoto mwanamume; nao watamwita Emanueli; maana yake, **Mungu yu pamoja nasi.** ” 1:23 = Isaya 7:14
- Na kumbukeni, **mimi nipo pamoja nanyi siku zote** , hata ukamilifu wa dahari.” 28:20
- 'Kwa maana walipo wawili au watatu wamekusanyika kwa jina langu, **mimi nipo papo hapo kati yao .'** 18:20

Sauti za mamlaka: 'nukuu za fomula'

- Hili lilifanyika ili neno lililolenwa kwa kinywa cha nabii litimie.
- Na hao walipokwisha kuondoka, malaika wa Bwana alimtokea Yusufu katika ndoto, akasema, Ondoka, umchukue mtoto na mama yake, ukimbilie Misri, ukae huko hata nikuambie; kwa maana Herode anataka kumtafuta mtoto amwangamize. Yosefu akaamka, akamchukua mtoto na mama yake usiku, akaenda Misri, akakaa huko mpaka Herode alipokufa. Hii ilikuwa ili lile neno lililolenwa na Bwana kwa njia ya nabii litimie, “Nilimwita mwanangu kutoka Misri.” ’ 2:13-16, akinukuu Hosea 11:1
- Hadithi ya Israeli inarudiwa katika hadithi ya Yesu

“

“Sitatekeleza hasira yangu kali;
sitamwangamiza Efraimu tena;
kwa maana mimi ni Mungu na si mwanadamu,
Mtakatifu katikati yako,
na sitakuja kwa ghadhabu.

Watamfuata Bwana,
ambaye anguruma kama simba;
atakaponguruma,
watoto wake watakuja kutoka magharibi
wakitetemeka.

Watakuja wakitetemeka kama ndege kutoka Misri,
na kama njiwa kutoka nchi ya Ashuru;
nami nitawarudisha katika nyumba zao, asema
BWANA.

Hosea 11:9-11

“

“Sitatekeleza hasira yangu kali;
sitamwangamiza Efraimu tena;
kwa maana mimi ni Mungu na si mwanadamu,
Mtakatifu katikati yako,
na sitakuja kwa ghadhabu.

Watamfuata Bwana,
ambaye anguruma kama simba;
atakaponguruma,
watoto wake watakuja kutoka magharibi
wakitetemeka.

Watakuja wakitetemeka kama ndege kutoka Misri,
na kama njiwa kutoka nchi ya Ashuru;
nami nitawarudisha katika nyumba zao, asema
BWANA.

Hosea 11:9-11

Mathayo na watu wa Kiyahudi

- Mathayo amezama katika Dini ya Kiyahudi
  - Kategoria za Kiyahudi kutafsiri Yesu
    - 'Ufalme wa mbinguni '
    - na awe kwenu kama mtu wa mataifa' 18:17
    - 'kwa kondoo waliopotea wa nyumba ya Israeli tu' 10:5-6 (pia 15:24)

Mathayo na watu wa Kiyahudi

- Mathayo amezama katika Dini ya Kiyahudi
  - Kategoria za Kiyahudi kutafsiri Yesu
  - matumizi ya Maandiko ya Agano la Kale
    - uhalali wa sheria 5:17-19

“

17 Msidhani ya kuwa nalikuja kuitangua torati au manabii; Sikuja kutangua, bali kutimiza. 18 Kwa maana, amin, nawaambia, Mpaka mbingu na nchi zitakapoondoka, hakuna herufi moja, hata nukta moja ya torati, itakayoondoka, hata yote yatimie. 19 Kwa hiyo, ye yote atakayevunja mojawapo ya amri hizi zilizo ndogo zaidi, na kuwafundisha watu vivyo hivyo, ataitwa mdogo kabisa katika ufalme wa mbinguni; bali mtu atakayezitenda na kuzifundisha ataitwa mkubwa katika ufalme wa mbinguni.”

Mathayo 5:17-19

Mathayo na watu wa Kiyahudi

- Mathayo amezama katika Dini ya Kiyahudi
  - Kategoria za Kiyahudi kutafsiri Yesu
  - matumizi ya Maandiko
    - uhalali wa sheria 5:17-19
    - 'nukuu za formula'
    - Utiifu wa Yesu mwenyewe kwa sheria
      - Yesu anafunga 4:2
      - Yesu anavaa 'pindo' kwenye vazi lake la nje 14:36
      - Yesu analipa kodi ya hekalu 17:24-27

Mathayo na watu wa Kiyahudi

- Mathayo amezama katika Dini ya Kiyahudi
  - Kategoria za Kiyahudi kutafsiri Yesu
  - matumizi ya Maandiko
  - Yesu kama kilele cha historia ya Israeli: nasaba 1:2-17
  - 'haki' kama ya kimaadili badala ya mahakama/uandishi
    - 'akitimiza haki yote' 3:15
    - 'haki yako lazima ipite ile ya waandishi na Mafarisayo' 5:20
    - ' kufanya uadilifu wako' 6:1
    - pia 21:32; 23:29, 35

Mathayo na watu wa Kiyahudi

- Mathayo amezama katika Dini ya Kiyahudi
- Hata hivyo Mathayo ana lugha kali dhidi ya Wayahudi
  - ukosoaji wa waandishi na Mafarisayo k. 23
  - 'Damu yake na iwe juu yetu na juu ya watoto wetu' 27:25
  - ' masinagogi yao ' 4:23; 9:35; 10:17
  - 'Wayahudi' wanaamini kuwa mwili wa Yesu uliibiwa 28:15
  - shamba la mizabibu kwenda kwa 'taifa litakalozaa matunda ya ufalme' 21:43

Mathayo na watu wa Kiyahudi

- Mathayo amezama katika Dini ya Kiyahudi
- Hata hivyo Mathayo ana lugha kali dhidi ya Wayahudi
- Mvutano wa kuwa ndani dhidi ya kuwa nje ya Uyahudi
  - ukosoaji wa viongozi wa Kiyahudi na hekalu kama manabii, kwa mfano Ezekieli 34; Yeremia 7
  - labda inalingana na muktadha wa Kisiria - kanisa la kwanza mchanganyiko huko Antiokia Matendo 11:20-26
  - mvutano uliotambuliwa ungekuwa wa kweli kabla ya AD 70 kama baadaye

CHUO CHA BIBLIA MOROGORO
CHUO CHA BIBLIA MOROGORO

Mifano katika Mathayo

Mfano ni nini?

- *parabolē (Kigiriki) = kuweka vitu viwili kando, kulinganisha*
- *mašal (Kiebrania) inashughulikia anuwai ya misemo*
  - *maneno ya methali*
  - *maneno mafupi*
  - *hotuba ya kinabii ya picha*
  - *mafumbo*
  - *mfano, mfano*
  - *shairi*
  - *sentensi za hekima ya kimaadili*
  - *mafumbo*

“

'Kwa sahili kabisa fumbo ni **sitari au tashibiha inayotolewa kutoka kwa asili au maisha ya kawaida** , inayomtia nguvuni msikilizaji kwa **uwazi wake au ugeni** , na kuacha akili katika shaka ya kutosha kuhusu matumizi yake sahihi **ili kuichezea katika mawazo tendaji** .'

CH Dodd

Mifano katika Injili na Mathayo

- Mifano ni sifa kuu ya vyanzo vyetu vya Injili
  - 16% ya alama
  - 20% ya 'Q' (chanzo kilishirikiwa na Mathayo na Luka)
  - 43% ya nyenzo maalum za Mathayo
  - 52% ya nyenzo maalum za Luka
- Mithali ya Mathayo
  - Mathayo 13 kundi kubwa zaidi katika sura
  - inakuja katika hatua muhimu ya mabadiliko

“

Hii ilikuwa ili litimie neno lililonenwa
na nabii: “Nitafungua kinywa changu
niseme kwa mifano;
Nitayatangaza yaliyofichwa tangu
kuwekwa misingi.”

Mathayo 13:35 , ikinukuu Zaburi 78:2

Historia ya tafsiri

- ya kistiari: kila nukta ina maana fulani—Augustine
- Matengenezo ya karne ya 16 yanakataa tafsiri ya mafumbo (Martin Luther, John Calvin)
- Adolf Jülicher (1899): mafumbo yana nukta **moja tu**
- C. H. Dodd (1935): eskatologia iliyotambulika —ufalme wa Mungu upo kamili katika huduma ya Yesu.
- Joachim Jeremias (1947): eskatologia iliyoanzishwa —ufalme upo kwa sehemu katika huduma ya Yesu, na kwa kiasi fulani bado unakuja.
- Craig Blomberg (miaka ya 1990): muundo kama ufunguo wa tafsiri

Fomu na maambukizi

- Fomu
  - mwanzo wa mafumbo
    - 'Ufalme wa Mungu/mbingu ni kama...'
      - I I x katika Mathayo
    - Akawaambia mfano, akasema nao kwa mifano.
      - kawaida katika Marko na Luka

Fomu na maambukizi

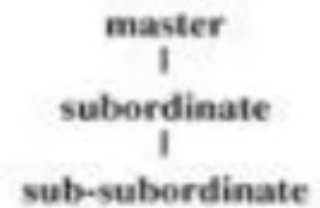
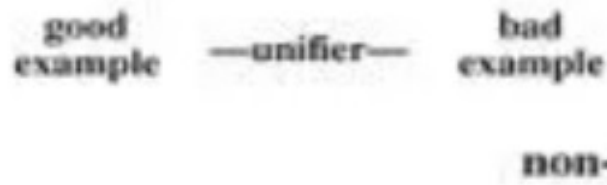
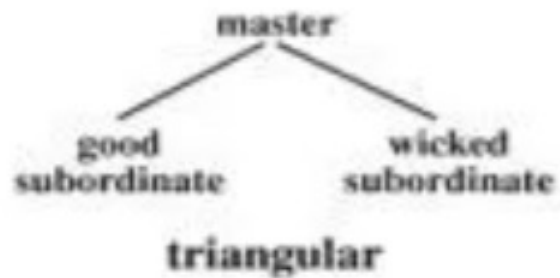
- Uambukizaji
  - kuaminiwa kupita kutoka kwa Yesu hadi Injili
    - Mandharinyuma ya lugha ya Kiaramu (Yeremia)
    - Vipengele vya Palestina, kwa mfano, kupanda
    - ushahidi mdogo wa hadithi kama hizi mbele ya Yesu
    - hazipatikani katika Agano Jipya nje ya Injili—
hivyo kanisa halikuzibuni

Kufasiri mafumbo

- angalia kwa makini mfuatano, muundo na maneno

Some Common Parable Structures

triadic parables

master
|
servant

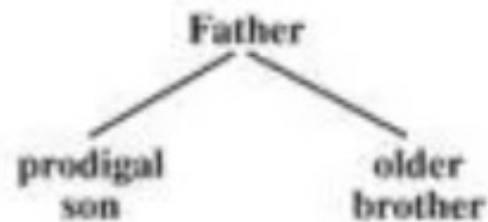
dyadic parables

good example ——— bad example

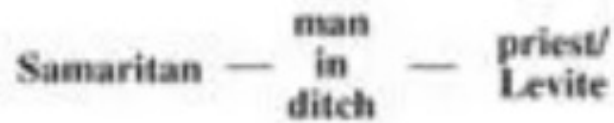
one
main
character

monadic parables

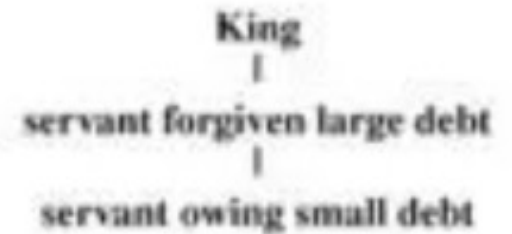
Examples of Jesus' Parable Structures

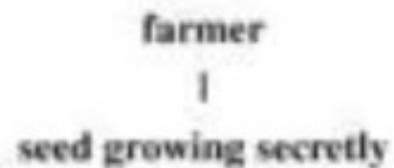
triangular

non-triangular

triadic parables

dyadic parables

treasure hunter

monadic parables

Kufasiri mafumbo

- angalia kwa makini mfuatano, muundo na maneno
- kawaida hoja moja muhimu inayohusishwa na kila mhusika mkuu (Blomberg)
- angalia jinsi mwandishi ameweka na kuunda mfano katika Injili yake
  - Mathayo 25 ina mfululizo wa mifano ya kuwa tayari
  - Mathayo 24:3 'Haya yatakuwa lini na nini itakuwa ishara ya kuja kwako na mwisho wa nyakati?'

Kufasiri mafumbo

- angalia kwa makini mfuatano, muundo na maneno
- kawaida hoja moja muhimu inayohusishwa na kila mhusika mkuu (Blomberg)
- angalia jinsi mwandishi ameweka na kuunda mfano katika Injili yake
- tafuta mkazo mwishoni **mwa** mfano
  - Mbegu nyingine zilianguka penye udongo mzuri, zikazaa mara mia moja, sitini au thelathini kuliko zile zilizopandwa. Mwenye masikio na asikie.' Mathayo 13:9
  - Lakini zile mbegu zinazoanguka kwenye udongo mzuri ni mtu ambaye husikia neno na kuelewa nalo. Huyu ndiye azaaye mazao, mara mia, sitini au thelathini. Mathayo 13:23

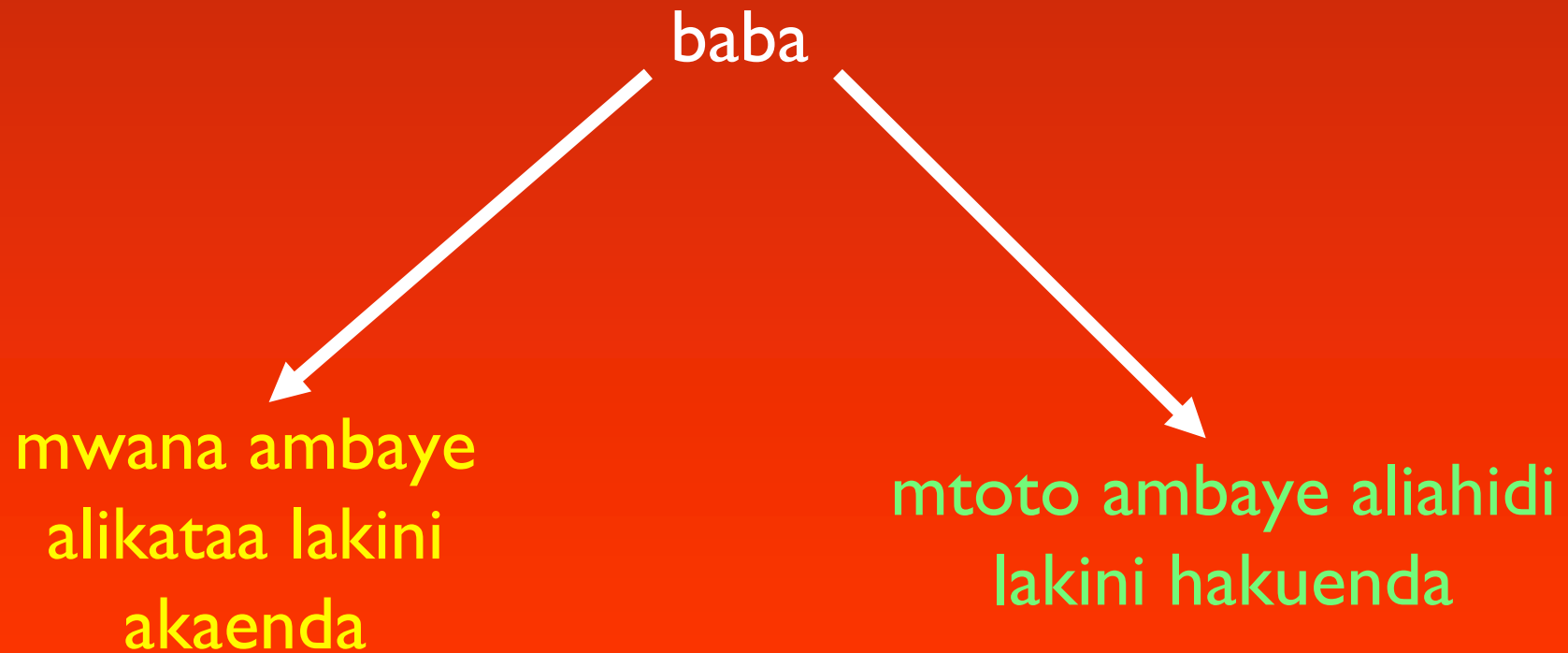
Kufasiri mafumbo

- angalia kwa makini mfuatano, muundo na maneno
- kawaida hoja moja muhimu inayohusishwa na kila mhusika mkuu (Blomberg)
- angalia jinsi mwandishi ameweka na kuunda mfano katika Injili yake
- tafuta mkazo mwishoni **mwa** mfano
- tafuta mambo muhimu
  - katika huduma ya Yesu
  - kwa makanisa baadaye

Kufasiri mafumbo

- angalia kwa makini mfuatano, muundo na maneno
- kawaida hoja moja muhimu inayohusishwa na kila mhusika mkuu (Blomberg)
- angalia jinsi mwandishi ameweka na kuunda mfano katika Injili yake
- tafuta mkazo mwishoni mwa mfano
- tafuta mambo muhimu
- kuna uhusiano na mambo mengine katika huduma na mafundisho ya Yesu?

Wana wawili 21:28-32

Wana wawili 21:28-32

- Kama vile baba akiwatuma wanawe kufanya kazi, Mungu anaamuru watu wote watimize mapenzi yake
- Kama mwana ambaye hatimaye hakutii, baadhi ya watu wanaahidi kutii lakini wanarudi nyuma kwenye ahadi zao na kujitenga na ufalme wa Mungu.
- Kama mwana ambaye hatimaye alitii, wengine waliasi, lakini baadaye wanarudi na kutii, ili wakubaliwe katika ufalme wa Mungu.

Wanawali kumi/mabibi-arusi 25:1-13

bwana harusi

```
graph TD; A[bwana harusi] --> B[mabibi watano  
wenye busara  
waliokuwa na  
mafuta ya kutosha]; A --> C[mabibi watano  
wapumbavu ambao  
hawakuwa na mafuta ya  
kutosha];
```

mabibi watano
wenye busara
waliokuwa na
mafuta ya kutosha

mabibi watano
wapumbavu ambao
hawakuwa na mafuta ya
kutosha

Wanawali kumi/mabibi-arusi 25:1-13

- Kama bwana arusi, Mungu/Yesu anaweza kuchelewesha kuja kwake kwa muda mrefu zaidi kuliko watu wanavyotarajia
- Kama mabibi-arusi wenye hekima, wafuasi wa Yesu wanapaswa kujitayarisha kwa ajili ya kukawia huko— huenda ukawa mgumu zaidi kufanya wanafunzi kuliko yule anayeanza kutazamia.
- Kama mabibi-arusi wapumbavu, wale wasiojitayarisha vyema wanaweza kufikia hatua ya kutorudi tena— Mwisho utakapokuja, itakuwa ni kuchelewa sana kutengua uharibifu wa kupuuza kwao.

Mafumbo yenye hoja tatu

- Mungu/Yesu ndiye mwenye mamlaka
- Mtu mwema/mwenye hekima humgeukia Mungu kwa uaminifu kwa imani na mtindo wa maisha wa kumcha Mungu, na atapokea furaha ya uwepo wa Mungu Mwishoni.
- Mtu mbaya/mpumbavu ni onyo dhidi ya kumwacha Mungu au kuridhika—wanakabili hukumu ikiwa hawatatubu.
- Kusudi la mifano ni kuwaalika watu kujibu: sio kuwaweka watu katika makundi ambayo hayawezi kubadilika

Wajenzi wawili wa nyumba 7:24-27

Wajenzi wawili wa nyumba 7:24-27

24 Basi kila asikiaye hayo maneno yangu na kuyatenda, atafananishwa na mtu **mwenye akili** , aliyejenga nyumba yake juu ya **mwamba** .

26 Na kila asikiaye hayo maneno yangu **asiyafanyie** , atafananishwa na mtu **mpumbavu** , aliyejenga nyumba yake juu ya **mchanga** .

25 Mvua ikanyesha, mafuriko yakaja, pepo zikavuma na **kuipiga [prosepesan]** nyumba hiyo, lakini haikuanguka , kwa sababu msingi wake ulikuwa juu ya **mwamba** .

27 Mvua ikanyesha, mafuriko yakaja, pepo zikavuma na **kuipiga nyumba ile, nayo** ikaanguka, **nalo anguko lake likawa kubwa** .

Wajenzi wawili wa nyumba 7:24-27

- Sikia na tenda kwa wito wa Yesu, nawe utakuwa salama milele
  - tangazo 7:21-23
  - kutenda matendo ya kimungu yanayoonyesha imani ya kweli
- Usiposikia na kuutendea kazi wito wa Yesu, utapata maafa
  - ukikataa kufuata njia ya ufuasi, utapata hasara ya milele

Hazina iliyofichwa 13:44

- mtu aipataye hiyo hazina na kuificha, na bwana anunua shamba ili apate kuwa na hazina.
- ufalme wa mbinguni ni wa thamani sana kwamba inafaa kutoa dhabihu chochote ili kuupata
  - mifano
    - kuondoka nyumbani kumfuata Yesu—wanafunzi 4:18-22
    - kuuza kila kitu ulicho nacho—kijana tajiri 19:21

Maandalizi ya Jumatano

- Jifunze mojawapo ya mifano hii pamoja na kikundi
  - (1) Mathayo 18:23-35 Mtumishi asiye na huruma
  - (2) Mathayo 20:1-16 Wafanya kazi katika shamba la mizabibu

Ni mfano wa aina gani (alama moja, mbili au tatu)?

- imepangwaje ? kuna uhusiano gani kati ya wahusika?
- muktadha (kabla ya mfano) unakusaidia kuuelewa?
- kuna kutia chumvi au kitu cha ajabu kinaendelea?
- ni mambo gani yanatolewa?
  - ungehubirije juu ya mambo haya (kwa muhtasari, si kwa undani)?